

A Felszabadulás Tsz-ben:

Befejezték az aratást

A szegedi Felszabadulás Tsz-ben befejezték az aratást. 680 hold búza és 380 hold takarmánygabona termése került biztonságos helyre. Sok gondot okozott az idén kenyérgabonánk betakarítása, kimondottan jó szervezésnek számít, hogy az ismert időjárási kellemetlenségek mellett alkatrészhány és géphibák itt huzamosabb ideig nem hátráltatták a talán legjelentősebb mezőgazdasági kampánymunkát. A termés zömét a szövetkezet maga tisztítja és osztályozza. Képünkön: gyűlnék a tisztított gabonával töltött zsákok az algyői úti telepen.

Gyári csarnok – diák szemmel

A Szegedi Konzervgyár gyümölcsfeldolgozó csarnokában óriási a hőség. Nedves, párák levegője, talán a gőzfürdő sem különb ennél. Persze itt nem pihenésből „fürdőznek” az emberek, hanem dolgoznak, termelnek. Sok a fiatal a csarnokban. Többségük középiskolai tanuló. Felhasználják a nyári vakációt egy kis munkára.

Négyen állnak körülöttem. Három leány és egy fiú. Katona Szilvia, Csamangó Zsuzsa, Aradi Mária és Takács László. A lányokon fél-lábszárig érő fehér köpeny, pöttyös kendő a fejükön és fekete gumicsizma a lábukon. A csarnokban elvegyülnek a gyakorlott munkások között. Pedig látszik rajtuk, hogy fiatalok még, s egy új világba csöppentek.

Hamar el is fáradsz, támaszkodnak, hangosabban csivitelnek, s talán többet is költszölgetnek a gyümölcsöt, mint akik egész esztendőn át a gyárban dolgozzák le a napi nyolc órájukat.

Egyedül Takács László nevezhető a négy tanuló közül „őreg” munkásnak, hiszen negyedik alkalommal dolgozik itt a konzervgyárban. A zárógépről kikerülő üvegeket kocsi-ra rakják, s a kocsi-t ő húzza a sterilizálóig. Nem könnyű munka, de Laci sem valami vékony legény. A fizetésével is elégedett.

— Meg van havonta az ezernyolcszáz — mondja.

Tőle nem is kértem, hogy milyen benyomásokat szerzett a gyárban. Katona Szilvia viszont most végezte el az általános iskolát és első gimnazistának tudhatja magát. Először dolgozik a gyárban. Így beszél:

— A barátnőim mondogatták, hogy jöjtek a konzervgyárba. Nem hittem volna, hogy ilyen nagy területen fekszik. A csarnokban nagyon meleg van — panaszkol.

Beszélgetünk még Szilviával a munkáról, s bizony ez előtt nem hitte volna el, hogy milyen komolyan kell dolgozni a gyárakban, a gépek mellett. „Nem is olyan könnyű a felnőtteknek.”

Csamangó Zsuzsa is hasonlóképpen vélekedik a felnőttek munkájáról. Érezni megjegyzése, hogy talán a pénznek is nagyobb értéke lesz ezentúl, annak is, amit ő keres, de annak is, amit a szülőktől kér. Aradi Mária most iratkozott be a Ságvári Gimnázium második osztályába. A textilművekben kezdett dolgozni a nyári szünetben, de azt mondja, hogy nagyon zajos és poros volt a munkahelye, ezért jött át a konzervgyárba. Itt sem leányálom persze a munka, erre rájött már ő is.

S mi a véleményük ezeknek a diákoknak a felnőtt dolgozókról, akikkel most egy-két hónapot együtt töltenek el? „Nagyon rendesek és megértőek hozzánk.” „Se-

gítenek.” „Jóindulatúak”. Dicső szavakat hallani a lányoktól, s Takács Lacitól is. Annyit beszélnek manapság a generációk közötti eltérésekről, a fiatalok és az idősök közötti szakadékokról. Csoda tudja? A munkások között, legyenek fiatalok, vagy öregek, nem igen találkozni ilyen gond- dal. A négy fiatal szülei is munkások között tartoznak.

G. 1

Árvízkárosultak fóruma

„Fölséges nyugalom”

Akinek jó képmemóriája van, emlékezhethet Varga Istváné házára Algyőn. Amikor először köztünk képeket az alattomosan támadó, gát alól szivárgó fakadó vízekről, ez a ház már össze- szedve is rogyott. Most itt látom a legnagyobb sürgősforgást: egy szál magában hordja az alapozáshoz a téglát Varga István. Vele beszéltem először, tőle kérdeztem a többiekéről. Összeomlott háza helyén, valamikor új háza alapjainál tevékenykedő árvízkárosult szájából kaptam a választ, szeretném, ha oda vésődne mindenki emlékezetébe, aki valamit lendíteni tud, ahogy az enyémbe bevésődött: Fölséges lassan megy itt minden, kérem.

A falu szélén, ahol 158 tönkrement házból 48-nak a gazdája számára építenek OTP-s irányítással új házat, legutóbbi látogatásom óta sokat változott a kép. Nagyobbra nőtt a kukorica, kinőtt a bajusza, kihányta címerét, és az ide mentett gerendákon, ajtókon, ablakok- kon, és egyéb, szabad ég alatt szikkadó miegymásokon még jobban látszik, hogy eső verte és nap szá- rította. De építkezésnek nyomát sem láttam. Illetve igen. A DAV itt is elvégezte, ami rá tartozott, kivezette a vil- lanyt, hogy dolgozhassanak az építőipar gépei. Szikrázó neonfény szórja be a rom- halmazt esténként, mondja az a néhány ember, aki tesz-vesz, malacokat etet, baromfit gondoz,

A szépség és a termelés, úgy tűnhet, igazán kapcsolódó fogalmak, Valóban, mi köze lehet Michelangelo Mózesé- nek, Leonardo Mona Lisá- jának mondjuk a cipőtermé- léshez? Valójában a kapcsolat nemcsak sokkal szoro- sabb, mint hinnénk, de fon- tosbab, közérdekűbb, társa- dalmibb is, mint amilyen- nek első megközelítésre lát- szik.

Engedtessék meg némi történelmi kitérő, mielőtt a cipő vagy a fehérnemű-ter- melés köznapit témájához kanyarodnánk. Nos, a dolgok és a személyiség, tágabbán: az ember és a környező vil- lág kapcsolatának, kölcsönös egymásra hatásának mindig lényegbevágó motívuma volt — az eredendő hasznosság, tehát a dolog funkciója mel- lett — a szépség is. Jellem- ző, hogy Marx éppen abban határozta meg az ember lé- nyegét, hogy míg az állat szorosan a szükségleteihez tapadva formálja a környező természeti világot, az ember a „szépség törvényei szerint ala- kit” Nem kevesebbet jelent ez a meghatározás, mint azt, hogy az ember képes felül- emelkedni a létfenntartását kielégítő szükségletein, s el- gyönyörködve a világban, örömet lel a tárgyak kedvé- re való alakításában.

Az ártermelés, de kü- lönösen annak modern for- mája szakadékokat vág a dolog és a személyiség közé, meg- szakítja azt a közvetlen áramkört, amiből az alko- tásnak ez az ímént jelzett öröme táplálkozott. A tár- gyak és az azokat létrehozó ember rideg viszonyát a manapság olyan divatos „el- idegenedés” fogalmával je- löli a filozófia. Korántsem erről szólnak ezúttal — nem próbálnak eggyel szaporítani e téma gáttalanul gyar- apodó publikáció özö- nét, — csupán arra uta- lunk, hogy a modern tö- megtermelés hajnalán, elő-

szór is, a 18. század Angliá- jában már élesen szembe- került az olcsó sorozatgyár- tás és a művészi megmun- kálás igénye. Egyetlen kö- vetelmény létezett csupán, az, hogy a gép működjön, a cipő vagy a kávéscsésze megfeleljen rendeltetésének. Már a századforduló táján, a kor szécessziós művészeti irányzataiban meghatározott törekvések jelentkeztek e kettősség megszüntetésére, a szépség és a tömegtermelés összehangolására. Később pe- dig, és különösen manap- ság, amikor a kapitalista ter- melés a fogyasztási manipulá- lásával, a hazai piacok mes- terséges tágitásával a tö- megcikkek fantasztikus özö- nét zúdítja a vásárlóra, ér- tékesítési, profitszerzési okokból is, emeli e tárgyak formakulturális színvonalát.

Elnézést kérünk az olva- sótól e kultúrhistoriai kité- róért, de így, a történelmi háttér e vázlatoszerű ceruza- rajza nyomán talán még hangsúlyozottabbá válik mindaz, amit ezzel összefü- gésben a hazai termelésről mondhatunk.

A funkció, a használható- ság, illetve a szépség kap- csolatát említve — úgy tű- nik — kézenfekvő a hazai vásárló közbevetése. Igen fontos, hogy a cipő szép leg- yen — halljuk a polemiát —, de ennél is fontosabb, hogy ne váljon le a talpa, hogy tehát megfelelően ren- deltetésének. Köszönöm szé- pen az új, formatervezett gépeket — szól közbe a képzeletbeli esztergályos —: ha nem működik jól, ha nem esnek kézre az irányításhoz szükséges alkatrészek, akkor nem kerek belőle...

Bármily kézenfekvőnek tűnnek is ezek az ellenve- tések, a használhatóság és a szépség emerev sorrendisége pontatlan, téves. Valójában a humanizált termelés mind- két tényező egységes, szoro-

telben” átadták a névsort a járási tanácsnak, hogy itt osszák szét, ki hova kerül- jön. Itt aztán úgy alakadt, hogy csak az adminisztrá- tortól kaphattak biztatást: ha bejön az illetékes, sür- getni fogja, hogy intézze gyorsan. Ha mese lenne ez, most így szólna az ige: ő főnök, nyiljatok gyorsab- ban!

Pedig itt a községben min- den készen van ahhoz, hogy kezdhesék a mun- kát. Három építőipari szak- embert kapott a tanács ér- sítésként, negyedik hete dolgoznak, szakszerűen in- tézték minden ezzel járó papírmunkát.

Tudom, hogy az a fölsé- ges nyugalom, amit az egyik építő mondott, csak látszat. Sokan eszik kezü- ket-lábukat, hogy valamit lendítsenek az ügyön. Erő- feszítések akadály a legtöb- ször objektív akadály, és csak néhány esetben felelő- len nyugalom. De ezt a né- hány esetet lenne legköny- nyebb felszámolnunk.

Legutóbb azt írtam Al- győről, lelkek örlődnek itt a bizonytalanságban. Ha igazat akarok most is írni, így kell már fogalmaznom: lel- kek fásulnak. Tápén lát- tam, akinek csak az első ásonyomot tették meg a ház alapjánál, az már boldog, az már reménykedik. Itt a kukoricatáblák között vajú- dó új osztáson még nem szá- molhatok be erről az öröm- ről...

H. D.

san kapcsolódó értelmezését feltételezi.

Mit értünk e meghatározá- son: humanizált termelés? Mindenekelőtt természetesen azt a társadalmi feltételt, hogy a termelés célja nem a tőkés profit gyarapítása, ha- nem a szükségletek kielégi- tése. Erdemes viszont át- gondolnunk, milyen konzek- venciák származnak ebből a társadalmi alapelvből. Első- sorban az, hogy a vállala- toknak nem valamiféle absztrakt, tehát kizárólag a statisztikákban létező szük- ségletekkel kell számolniuk — mert így az a számvetés is megtenné, hogy hány da- rab ilyen vagy olyan termék jut egy főre, — hanem a va- lóságban létező, rendkívül bonyolult szükségletekkel.

Fordítsuk le gyakorla- tiban értelmezésre ezt a tételt: ha csupán a statisztikai igényeket vesz- szük alapul, akkor kielégítő az a hajdanyolt kalkuláció, hogy hány lődenkábát jut egy vásárlóra. A humanizá- ciós motívum ott szól közbe, ha a vállalat azt is megkér- di: milyen kabátokkal lehet a lehető legjobban kielégi- teni a társadalom kabátigé- nyeit.

S itt már elválaszthatatlanul összefonódik a célszerű- ség a szépséggel: a valóságos igény ugyanis nemcsak ter- mészeti, tehát sokkal több annál, mint hogy a kabát jól védjen az eső és a hideg ellen. A gondolatkör termé- szetesen tágitható a fogyasztási javaktól a termelő java- kig, hiszen valóságos — sőt, a termelési grafikonokban érzékelhető — igény az is, hogy a dolgozó ember szí- vesebben dolgozik olyan gé- pekkal, szerszámokkal, ame- lyek nemcsak jók, de szépek is.

A formakultúra nem vala- miféle luxustöbblet, amit a célszerűség, a használha- tóságra ráaggatunk! A tár- gyak világa egyszersmind emberi világ — olymódon természetesen, hogy az ember állítja elő a tárgyakat, de azok visszahatnak gondolkodásmódjára, életérzésére. Gondoljuk meg: vajon el- képzeltető-e valamelyest tartósan az a társadalmi ellentmondás, hogy a mun- kahelyen a legmodernebb termelőberendezésekkel jól dolgozzék valaki, akit ma- gánéletében praktikus és formailag avult tárgyi világ vesz körül? Magyarán: dol- gozhat-e igazán jól az auto- matikus gépsoron az, aki otthon petróleumlámpával világít, műtszázadi gondol- kodásmódot ihlető berende- zési tárgyakkal veszi körül magát?

Itt zárul a kör: a lé- nyeg ugyanis az, hogy az ember termelő és fogyasztó minőségben egysé- ges; ha modern tárgyi és for- mavilágban él itt, olyképp cselekszik a másik szférában is, következésképp: a társa- dalom kettős érdeke, hogy az emberhez igazodó, humani- zált termékeket állítson elő. S valóban: Michelangelo és Leonardo alkotásai végső so- ron a korból vétetett és rop- pant erővel hatottak is a kor- ra. Ma sincs ez másképp: ak- kor sem ha ez a hatás a tö- megtermékek mérhetetlen özö- nén — cipő és bútoron gépen és textilán át — hat a korra, az emberre!

Tábori András

Vágják a kender

A kánikulai forráság meg- gyorsította a kender éré- sét. Az alföldi megyékben sárgál az ipari növény, és Csongrádban, a hőmezővá- sárhelyi Szántó Kovács Já- nos Tsz földjein megkezdő- dött az aratás.